

י' אשורן (ימין), ד"ר דבורז'צקי (שמאל) ושוטרים, נושאים החוצה את דינור המעולף

שאלתו המימיה, לא השיב כפי שהגיון חייב שישב. הוא לא חזר על המילים שכתב בספרו. הוא דיבר על העולם שבו הייתה נפשו שרויה באותו רגע. "הייתי בפלניטה אושוויץ בערך שנתיים", אמר. "אין הזמן שם כפי שהוא כאן על כדור הארץ. כל שברגע הולך שם על בלגליזומן אחרים. לתושבי פלניטה זו לא היו שמות, לא היו להם הורים ולא היו להם ילדים. הם לא לבשו. הם נשמו לפי חוקי טבע אחרים. הם לא חיו לפי החוקים של העולם כאן. הם לא נולדו ולא הולידו. השם שלהם היה מספר..."

★ ★ ★ החליפה מאושוויץ

אן הציון שמש בית-המשפט לבוש, שהספיק להיות נודע לחללה בעולם כולו. היה זה בגד מקחק של אסיר אושויץ. על חזהו היה כתוב מספר. אותו מספר החקוק עד היום על זרועו השמאלית של יחיאל דינור: 135633.

בפגישה הראשונה עם האונזר ביקש היועץ המשפטי לדעת אם אפשר להביא מר צג כלשהו; או אם יש לו מזכרת מאושוויץ. דינור ענה שהוא מחזיק בביתו את אותה החליפה שלבש באושוויץ. 16 שנה שמר עליה. הוא עבר בה את מחצית אירופה, אחרי השיחרור. יכולתי להיכנס לכל בית של גרמני ולקחת את החליפה הטובה ביותר, אמר פעם. "הגרמני היה חושב את עצמו למאשר אם הייתי מסתפק רק בזה". אבל הקאצניק השלוי לא רצה בגד. הוא צעד בחליפת-הפסים, ועתה נתבקש להביאה כמוצג משפטי.

הוא הלך לאותה פגישה עם האונזר רק אחרי היסוסים רבים. אשתו, העושה מזה חודשים בניוירוק בקשר להופעת ספרו החדון, קראו לו פיפל, באנגלית, כתבה לו כי לדעתה רצוי שיעיד במשפט. היא קיחתה כי יגיע בצורה זו לדי קאטארויס, ישתחרר במידה כלשהיא מאימי העבר הכמוס שלו. גם חותנה, הפרופסור יוסף אשורמן, סבר כך. הוא הבין כי משפט אייכמן הינו הזדמנות היסטורית בלתי-חוזרת, ואם יחיל לא יחמיץ אותה, עלול הוא ברבות הימים לא לטלוח לעצמו על כך. היה מנוי וגמור לא להעיד במשפט. או

בית העם ניתק כימעט שעה לפני כן, עוד לפני שדרכה רגלו באולם בית-המשפט. היה זה בחדרו של היועץ המשפטי, באותו בניין. האונזר קבע מראש פגישה עם דינור לפני פתיחת המשפט, לסכם את הקרה-מנחה של העדות.

ואז אמר האונזר: "זכור, מר דינור, העולם כולו מחכה היום לשמוע מפיך על אושוויץ".

ברגע זה קרה הדבר. זרם המחשבה הכרתית נותק. הקשר בין יחיאל דינור, מרחוב מגידו 8, תל-אביב, לבין המצוי אות, נותק.

דקות ספורות לפני התחלת המשפט, ראו באי המסדרון של בית העם איך היועץ המשפטי יוצא מחדרו, כשהוא תומך בזרועו של דינור. דינור התנער, ישר את עניבתו וצעד כמו לקראת הבלתי-ידוע. האונזר, שכנראה הרגיש כבר מתוך שיחתם ביחידות את המתחולל עמוק בגפשו אורחו, התעודד מעט למראה התנועה של דינור, ואמר: "זהו, כך טוב".

האולם היה כבר מלא קהל. באותו יום הייתה הצפיפות גדולה הרבה מן הרגיל. באו אנשים ידועים מכל הארץ, וביניהם השר בניציון דינור, חיכ מפ"ם יעקב חזן, המשורר אברהם שלונסקי.

הקהל כבר היה דרוך לקראת פתיחת המשפט. ואז נראה היועץ המשפטי ניכנס דרך הכניסה המיוחדת שלו, בצד שמאל של האולם. צד בצד, צעד איתו גבר בחליפה בהירה, אלגנטי בצורה שאינה רגילה בארץ, מרכיב משקפיים וכולו אומר הוד והדר. היה זה יחיאל דינור. בהגיע השניים למדרגות הבמה, שם היה צריך היועץ המשפטי לפנות במקומו, נעמדו והתלחשו. היועץ המשפטי הושיט את ידו לכיסא שבשורה הראשונה, הוריד את המושב המתפלל, ו"הושיב עדינות את דינור.

רצועות-האחיר אשר בין שורת-החל אחת למשנה דוממות בקיפאונן. אותם קתייהתיל. עכשו יכול אתה לגעת בהם בידיים — גם מכפנים, גם מחוץ. שוב אין הם כול-אים איש, ושוב אינם משחררים איש. אין איש בפנים, ואין איש בחוץ. הכל נמצאים עתה פה — בתוך הרה-האפרי.

— יקירי! השיחרור בא! — הוא הטיל עצמו עליהם. חיבק אותם בנורו-תיו. אימצם אל לבו. מוטל היה על הגל וזרועותיו טבלו עמוק-עמוק באפרי. יקירי! השיחרור בא! —

מאחורי גבו מוטלת הייתה אושוויץ — אילמת כאבן. צעק. שמע קול. ונחרד להביט סביבו: קול-עצמו הוא זה המהדהד אליו מרחקי-המחנות.

הוא קם מן האפרי. עיניו הביטו על סביי-ביו: אחד ויחיד הוא בכל המקום הזה הי יכול להעלות הד בקולו. הוא ידע: בתוך אושוויץ קפאה פלאגניט-אושוויץ בטרם הפי כה לאבן. והוא, יחיד הוא בכל המקום הזה אשר ניתן לו להוציא מכאן אישונים אלה.

שערי-המחנות עמדו פתוחים. הוא הלך. — והלכו עמו הבלוקים האילמים של אושוויץ וערימות המזולמאנים אשר בתוכם; רחבות-המיפקד השוממות, וחמות-התליל הי דוקרניות סביב-סביב — והרה-האפרי הלך לפניו לנחותו הדרך.

הוא הלך — והלכו עמו האופקים-של-אושוויץ והדרו המושב אליו מעברים: — באפרכס, החבוק בזרועותי, אני נש בע להיות לכם לקול: לכם, ולקאצט האילם והמאוכל, לא אחדל מלספר בכס עד כלות נשמתני האחרונה. כה יעזור לי אלוהים. אמן.

★ ★ ★ "העולם מחכה..."

כך אפשר היה לצפות שיאמר בי בית-המשפט. אך יחיאל דינור לא יכול היה לומר זאת. כי שוב לא שלט ההגיון עליו. כללי העולם הזה, על הגיונו, סיג נגו, חוקיו והליכותיו — לא חיבו אותו. אותה שעה פשוט לא היה בעולם הזה. הקשר שלו עם המציאות הירושלמית של

היו כל תקתק. קרעו אותך מעליהם — והנה שוב עלידם. אתה רואה עין בעין — הנה הם, כולם, את אותם. כי בא השיחרור.

שיחרור? — באיזה משני עבריו של השער הפי

זוריון שם. מאובן. דלתות-הברזל של הכבשן פתור, צוננות. מרדה-הברזל הארוך שעון חולמני על האפל של הקרימאטוריון. אך-זה-לא-כבר רתח כאן ההי-של-אושוויץ. כאוקיינוס המתנשא כהררי-סיפון תנחשלו ונשתברו עליך יום ולילה משבריי-הפתח. עכ"ה בכל. מרדה-הברזל הארוך, כמרדה-אופים, שעון יליה על שפת-הכבשן; הדלתות של כבשן-הקרימאטור-יול אילם, כבוי.

המובל על אלונקה